

A N K E T A

KOLIKO NAS JEZIK ŠE DOLOČA KOT NAROD?

Marsikaj se pri majhnem narodu kaže drugače kot pri velikem, zagotovo pa ostaja med najbolj občutljivimi prav vprašanje jezika. Ne zmerom enako, vendar tudi v spremenjenih razmerah pomembno, najtesneje povezano s trdnostjo ali šibkostjo nacionalne samobitnosti tistih, ki ga govorijo in se z njim ali prek njega identificirajo kot narod.

Janez Građišnik, nedvomno kompetentna osebnost na tem področju, je pred kratkim v Delu nanizal nekaj tehtnih očitkov in skrbi v zvezi z našim odnosom do nacionalnega jezika. Nihče mu ni ugovarjal. Moglo bi se tudi reči, da ima v vsem prav. Toda: nobenih znamenj ni, da bi njegovo opozorilo, zdaj ali v prihodnje, lahko tudi kaj zaleglo. Najbrž gre spet za našo tradicionalno ravnodušnost: sami s sabo in s svetom smo pomirjeni že s tem, ko kdorkoli med nami zaskrbljeno opozori na karkoli neustreznega, potem pa nam zmanjka moči in volje, da bi kritizirano neustreznost odpravili. Ali jo vsaj poskušali odpraviti.

Ugleden strokovnjak je pač povedal svoje, mi se z njim strinjamo in svet, kot pravi Janez Menart, se bo vrtil lepo naprej.

V februarski številki Sodobnosti je Janko Moder, prav tako mojster jezika, predstavil sodobnega provansalskega pesnika Enrija Ferauda s pretresljivim ciklom Pesmi mojemu jeziku, ki sem ga vsaj jaz prebiral predvsem kot žalostinko za umirajočim, manj pa kot hvalnico upornim, čeprav je pesnik očitno nameraval prav to drugo. Tudi Moder je, med vrsticami, našel skrb zbujajočo vzporednico med provansalsko realnostjo in nevarnostjo, ki se začinja kazati pri nas: da se namreč nacionalni jezik majhnega naroda hitreje, kot se tega zavedamo, začinja umikati jeziku močnejšega, tržno uspešnejšega.

Občutek je torej med nami. Morda tudi že nekateri simptomi.

Koliko slovenskih podjetij je na primer v zadnjih dveh, treh letih kar čez noč prevzelo angleško, nemško ali italijansko ime? Je to res neizbežno? Je to edina možna pot v združujočo se Evropo?

Slovenci smo bili v preteklosti – tako se je vsaj zdelo – že kar tečni s svojim jezikovnim purizmom, zakaj smo danes tako odprti do vsega tujega, če le obstaja za to kakršnakoli razlaga, ne jezikovna, ampak ekonomska, finančna, tržna? Je zmerom in povsod takšno prilagajanje potrebno in neizbežno?

Do javne rabe hrvaških izrazov smo alergični bolj kot kadarkoli doslej, medtem ko smo do velikih zahodnih jezikov naklonjeni kot še nikoli v preteklosti. Določa naš odnos do drugega jezika tudi politično razpoloženje?

Obstaja nevarnost, da se bo slovenščina vrnila v stare okvire družinskega jezika ali, moderno rečeno, drugega jezika? Bo dostojanstvo nacionalnega jezika še lahko zagotavljala domača književnost?

So to samo prazni strahovi?

Ali pa je naš današnji odnos do jezika, do njegove javne rabe spet tak, da je treba o tem z vso odgovornostjo razmišljati, morda tudi kaj reči, ukreniti?

Kakšno je vaše mnenje o vsem tem!

Ciril Zlobec, urednik